

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U000895

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 17-03-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: №70-к від 04.04.2025

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевчук Анастасія Володимирівна

2. Anastasiia V. Shevchuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4289-7752

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 20-03-2025

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 00000000

Місцезнаходження: -----, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7678

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.77.21, 10.77.07

Тема дисертації:

1. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни
2. Criminal liability for violation of the laws and customs of war

Реферат:

1. У розділі 1 розглядаються питання порушення законів та звичаїв війни як воєнного злочину за міжнародним гуманітарним правом. Констатовано, що поняття «воєнний злочин» у міжнародно-правових документах, джерелах міжнародного гуманітарного права, а також у прецедентній практиці пройшло еволюцію від елементарного до розгорнутого вигляду в Римському статуті, а поняття «порушення законів та звичаїв війни», що вживається у ст. 438 КК України на позначення відповідного кримінального правопорушення, є тотожним поняттям «воєнні злочини». Самі ж воєнні злочини з урахуванням їх об'єктивної сторони, а також безпосередніх об'єктів поділяються на: злочини, спрямовані проти права людини на життя, здоров'я, а також біологічне та духовне благополуччя (включаючи право людини на безпечне довкілля); злочини, спрямовані проти права людини на свободу та особисту недоторканність; злочини, спрямовані проти права людини на власність; злочини, спрямовані проти права людини на честь і

гідність; злочини сексуального характеру; злочини проти права людини на законне і справедливе судочинство. Охарактеризовано змішану (національну та міжнародно-правову) бланкетність диспозиції ст. 438 КК України та проаналізовано остаточні судові рішення у відповідних кримінальних провадженнях на предмет посилання на документи міжнародного гуманітарного права. Відзначено, що після ратифікації Україною Римського статуту посилання на цей установчий документ є бажаним але необов'язковим з огляду на те, що його норми мають переважно процесуальний та процедурний характер, а сам перелік злочинів повторює, а в певній частині є вужчим, аніж у Женевських конвенціях 1949 р. та інших джерелах міжнародного гуманітарного права. Водночас у разі вказівки під час формулювання обвинувачення за ст. 438 КК України на Римський статут потрібно посилатися на Елементи як консолідований правовий акт, який доповнює цей Статут та визначає юридичні конструкції кожного з воєнних злочинів, визначених Римським статутом. Розділ 2 присвячено характеристиці об'єктивних ознак складу порушення законів та звичаїв війни. Поняття жорстокого поводження як форми воєнних злочинів згідно зі ст. 438 КК України може включати будь-який фізичний або психічний вплив на потерпілого, спрямований на заподіяння йому фізичних або моральних страждань. Жорстоке поводження під час збройного конфлікту міжнародного або неміжнародного характеру може й не досягати мінімального рівня жорстокості в розумінні ЄСПЛ. У разі, коли жорстоке поводження поєднується з іншими формами воєнних злочинів, наприклад з викрадення майна, що належить цивільному населенню, не виправдане військовою необхідністю, то у вини такому обвинуваченому потрібно ставити як жорстоке поводження з цивільним населенням, так і інше порушення законів та звичаїв війни. Спричинення смерті одній особі в розумінні міжнародного гуманітарного права є самостійною формою воєнних злочинів, на відміну від національного кримінального законодавства. Запропоновано таке формулювання ч. 2 ст. 438 КК України: «Порушення законів та звичаїв війни у формі вбивства військовополоненого або представника цивільного населення». Встановлено зайву криміналізацію у статтях 433 та 434 КК України з урахуванням того, що визначені в них форми вчинення злочинів фактично дублюють воєнні злочини (ст. 438 КК України). З огляду на викладене запропоновано виключити вказані статті з цього Кодексу. Охарактеризовано пограбування / викрадення майна цивільного населення, а також знищення такого майна, не виправдане військовою необхідністю, як форма вчинення воєнних злочинів. Пограбування як воєнний злочин може мати місце за наявності різних форм заволодіння чужим майном у розумінні національного кримінального права. Згідно з прецедентною практикою міжнародних трибуналів пограбування як воєнний злочин може проявлятися як пряме вилучення майна у власника всупереч його волевиявленню, поєднане з «демонстрацією військової сили», як шахрайське вилучення майна, що було безпосередньо пов'язане зі збройним конфліктом, та таке, що не підпадає під поняття воєнної необхідності, що полягало в здійсненні поборів з населення окупованих територій та використанні отриманих коштів для оснащення військовослужбовців ворожої армії, а заборона на незаконне привласнення майна поширюється як на дії окремих військовослужбовців, вчинених з особистих мотивів, а також майна, яке вилучається з метою «систематичної економічної експлуатації» окупованої території. Зазвичай знищення майна як воєнний злочин мало місце з використанням загальнонебезпечних предметів (наприклад, бойових припасів з певних установок або військової техніки). Констатовано, що обстріли об'єктів критичної інфраструктури, спрямовані на ослаблення держави в цілому, свідчать про наявність в діях особи диверсії (ст. 113 КК України).

2. Section 1 deals with the issues of violation of the laws and customs of war as a war crime under international humanitarian law. It is stated that the concept of «war crime» in international legal documents, sources of international humanitarian law, and in case law has evolved from an elementary to a detailed form in the Rome Statute, and the concept of 'violation of the laws and customs of war' used in Article 438 of the Criminal Code of Ukraine to refer to the relevant criminal offence is identical to the concept of «war crimes». The war crimes themselves, taking into account their objective side and direct objects, are divided into crimes against the human right to life, health, as well as biological and spiritual well-being (including the human right to a safe environment); crimes against the human right to liberty and security of person; crimes against the human right to property; crimes against the human right to honor and dignity; crimes of a sexual nature; crimes against the human right to a fair trial. The author characterizes the mixed (national and international legal) blanket of the disposition of Article

438 of the Criminal Code of Ukraine and analyses the final court decisions in the relevant criminal proceedings with regard to the references to the relevant documents of international humanitarian law. It is noted that after Ukraine's ratification of the Rome Statute, reference to this founding document is desirable but not mandatory, given that its provisions are mainly procedural and procedural in nature, and the list of crimes itself repeats, and in some respects is narrower than in the Geneva Conventions of 1949 and other sources of international humanitarian law. At the same time, if the Rome Statute is referred to in the formulation of the charge under Art. 438 of the Criminal Code of Ukraine, it is necessary to refer to the Elements as a consolidated legal act that supplements the Statute and defines the legal structures of each of the war crimes defined by the Rome Statute. Section 2 is devoted to the description of the objective elements of violations of the laws and customs of war. The concept of ill-treatment as a form of war crimes under Art. 438 of the Criminal Code of Ukraine may include any physical or mental impact on the victim aimed at causing physical or mental suffering. Ill-treatment during an armed conflict of an international or non-international nature may not reach the minimum level of cruelty in the sense of the ECHR. In cases where ill-treatment is combined with other forms of war crimes, such as the theft of property belonging to the civilian population, not justified by military necessity, the accused should be charged with both ill-treatment of civilians and other violations of the laws and customs of war. Causing the death of one person in the sense of international humanitarian law is an independent form of war crimes, unlike national criminal law. The following wording of Part 2 of Art. 438 of the Criminal Code of Ukraine is proposed: 'Violation of the laws and customs of war in the form of killing a prisoner of war or a member of the civilian population'. The unnecessary criminalization in Art. 433 and 434 of the Criminal Code of Ukraine is established, taking into account the fact that the forms of crimes defined in them actually duplicate war crimes (Art. 438 of the Criminal Code of Ukraine). In view of the above, it is proposed to exclude these articles from this Code. The author characterizes the robbery/stealing of civilian property, as well as destruction of such property not justified by military necessity, as a form of war crimes. Robbery as a war crime may occur in the presence of various forms of seizure of another's property in the sense of national criminal law. According to the case law of international tribunals, robbery as a war crime can be manifested as a direct seizure of property from the owner against his will, combined with a «demonstration of military force», as a fraudulent seizure of property directly related to an armed conflict and not falling under the concept of military necessity, which consisted of extortion from the population of the occupied territories and the use of the proceeds to equip the enemy army, and the prohibition on misappropriation of property applies to the actions of individual servicemen committed for personal reasons, as well as to property seized for the purpose of «systematic economic exploitation» of the occupied territory. Usually, destruction of property as a war crime took place with the use of generally dangerous objects (for example, ammunition from certain installations or military equipment).

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Шевчук А.В. Воєнні злочини як форма порушення прав людини. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2023. № 61. С. 149–159.
<https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/7713>
- Шевчук А. В. Контекстуальні обставини як ознака складу порушення законів та звичаїв війни (стаття 438 Кримінального кодексу України). Вісник Прикарпатського юридичного інституту. 2023. Вип. 6 (53). С.

139–143. DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2023.26>

- Шевчук А. В. Порухення законів та звичаїв війни (стаття 438 КК України), вчинене від імені та в інтересах російської федерації: проблеми кримінально-правового реагування. Вісник Ужгородського університету. Серія «Право». 2024. Вип. 81. Ч. 2. С. 372–377. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.2.58>
- Шевчук А. В. Призначення покарання за порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК України): правовий аналіз судових рішень. Альманах права. Правові засади нормотворчої діяльності: національний і зарубіжний досвід. До 75-річчя Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. 2024. Вип. 15. С. 670–675. DOI: 10.33663/2524-017X-2024-15-670-675
- Шевчук А., Шевчук О. Формулювання контекстуальних обставин в остаточних судових рішеннях у справах про порушення законів та звичаїв війни: особливості юридичної аргументації. Слово Національної школи суддів України. 2024. № 1 (46). С. 149–162. DOI 10.37566/2707-6849-2024-1(46)-14
- Шевчук А. В. Порухення законів та звичаїв війни (стаття 438 Кримінального кодексу України), вчинене повторно: актуальні проблеми кваліфікації. Правосуддя в Україні під час війни: проблеми розгляду корупційних та воєнних злочинів: мат-ли VI Київського полілогу (м. Київ, 1 груд. 2023 р.) / упоряд. З. А. Загиней-Заболотенко. Київ, 2024. С. 151–154.
- Шевчук А. В. Здійснення правосуддя від імені російської федерації – держава зрада чи порушення законів та звичаїв війни? Державотворчі процеси в Україні: реалії сьогодення: тези доп. за матеріал. I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 17 трав. 2024 р.) / відп. ред. В. В. Анішук, А. М. Земко. Луцьк: ІВВ ЛНТУ, 2024. С. 242–247.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0119U103017; 0122U201164

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Загиней-Заболотенко Зоя Аполлінаріївна
2. Zoia Zahynei-Zabolotenko

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8679-124X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Броневицька Оксана Михайлівна
2. Oksana M. Bronevitskaya

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0913-7033

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571995

Місцезнаходження: вул. Городоцька, буд. 26, Львів, 79007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Берднік Інна Володимирівна
2. Inna V. Berdnik

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2672-2864

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Чернігівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 05460798

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 95, Чернігів, Чернігівський р-н., 14035, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ландіна Анна Валентинівна
2. Anna V. Landina

Кваліфікація: к.ю.н., доцент, 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3808-7573

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кваша Роман Сергійович

2. Roman S. Kvasha

Кваліфікація: д.філософ, 081

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4284-4917

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Турлова Юлія Анатоліївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Турлова Юлія Анатоліївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Топонар О.І.

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна